

آینده پژوهی پیشران‌های اصلی مشارکت زنان در عرصه ورزش

مریم اسدالهی^۱

فرشاد تجاری^۲

نگار آزاری^۳

[10.22034/ssys.2023.2310.2660](https://doi.org/10.22034/ssys.2023.2310.2660)

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۲/۶

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۴/۴

هدف این پژوهش، آینده‌پژوهی پیشران‌های اصلی مشارکت زنان در عرصه ورزش بود. این پژوهش به لحاظ روش‌شناسی از نوع آمیخته (کیفی و کمی) و طرح آن از نوع متوالی بود. در بخش کیفی راهبرد پژوهش، پوشش محیطی و در بخش کمی آینده‌پژوهی روش تحلیل آثار متقابل بود. جامعه آماری این پژوهش خبرگان و مرور منابع بود که به صورت هدفمند انتخاب شدند و به ترتیب بر مبنای اشباع نظری و منابع ثانویه با ۱۴ نفر از صاحب‌نظران حوزه ورزش زنان شامل مدیران، مسئولان و کارشناسان ورزش زنان مصاحبه انجام گردید. ابزار گردآوری اطلاعات در بخش کیفی، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و چک لیست و در بخش کمی پرسش‌نامه بود. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش تحلیل مصاحبه از روش کدگذاری و در بخش آینده‌پژوهی از روش تحلیل ساختاری با کمک نرم‌افزار میک مک استفاده شد.

یافته‌ها نشان داد آینده مشارکت زنان در عرصه ورزش متأثر از ۲۲ متغیر می‌باشد، اما پنج متغیر سبک زندگی سالم، تصدی پست‌های مدیریتی، نقش و کارکرد رسانه‌ها، عدالت جنسیتی و سرمایه‌گذاری در ورزش بانوان پیشران‌هایی هستند که آینده مشارکت زنان در عرصه ورزش را دستخوش تغییر می‌کنند. به‌عنوان یک نتیجه‌گیری راهبردی باید در نظر داشت که تحقق سناریوی مطلوب برای آینده مشارکت زنان در عرصه ورزش نیازمند توجه و تمرکز سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان به متغیرهای اثرپذیری است که تغییر آنها می‌تواند به تغییر و ارتقای هدفمند سیستم، یاری رساند.

واژگان کلیدی: آینده‌نگری، برنامه‌ریزی راهبردی، زنان، مشارکت ورزشی و عدم قطعیت.

^۱ دانشجوی دکتری، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد

اسلامی، تهران، ایران

^۲ استاد، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران،

ایران (نویسنده مسئول) E-mail: Farshad.tojari@gmail.com

^۳ استادیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

مقدمه

یک بخش عملیاتی از ورزش که با سلامتی و نشاط جامعه ارتباط نزدیک دارد و بسیاری از کارکردهای اساسی ورزش در آن خلاصه می‌شود، مشارکت ورزشی^۱ است. مشارکت ورزشی، درگیر شدن^۲ فرد در سطوح مختلف فعالیت در عرصه ورزش مبتنی بر دو بعد مشارکت اساسی^۳ و مشارکت ثانویه^۴ است. مشارکت اساسی بیانگر شرکت عملی^۵ در ورزش است که در قالب بازیکن، مربی، مدیر، مسئول و غیره تجلی پیدا می‌کند. در مقابل، مشارکت ثانوی در ورزش بیانگر دیگر گونه‌های مشارکت در ورزش است که تولیدکنندگان، پیمانکاران، مصرف‌کنندگان و غیره تحت سیطره آن قرار دارند (کانیون^۶، ۱۹۷۳، به نقل از بیرجندی، ۱۳۹۶: ۲۵). بررسی‌ها نشان می‌دهند طی دهه‌های گذشته مشارکت زنان در ورزش با فراز و نشیب‌های فراوانی همراه بوده است (عیدی، بخشی چناری و فدایی ده‌چشمه، ۱۳۹۸) و ورزش زنان همچنان یک موضوع مورد مناقشه است (پوسبرق^۷، ۲۰۲۲: ۱۰). این در حالی است که زنان نیمی از جمعیت جهان را تشکیل می‌دهند و دوسوم ساعت کار انجام شده توسط آنان صورت می‌پذیرد، اما در تقسیم نیروی انسانی سازمان‌ها، به‌ویژه در بخش ورزش زنان به حاشیه رانده می‌شوند (الماسی، لبادی و علی‌پور، ۱۳۹۴: ۹۸؛ هانلون و تیلور^۸، ۲۰۲۲: ۸).

این مسئله سبب آسیب به توسعه پایدار برابری جنسیتی شده است (راموس، لاتوری، توماس و راموس^۹، ۲۰۲۲: ۱). بدیهی است روندهای مذکور بر آینده مشارکت زنان در عرصه‌های ورزش تأثیرگذار خواهد بود. اما اینکه چه سناریوهایی پیش‌روی این حوزه وجود دارد؟ در آینده زنان در عرصه مشارکت ورزشی چه جایگاهی خواهند داشت؟ همواره بی‌پاسخ مانده است. اینک تغییرات سریع و ساختاری پیچیده‌ای در بطن ورزش حرفه‌ای^{۱۰} زنان به‌وجود آمده که کمترین تشابه را با گذشته دارد (هیر، چن و لارسن^{۱۱}، ۲۰۱۷: ۲۱۵)؛ و این روند سبب شده نتوان به مانند گذشته روند روبه رشد را مبتنی بر رخدادهای اتفاق افتاده و شواهد در اختیار برای حوزه ورزش متصور شد (بیرس^{۱۲}، ۲۰۱۸: ۵۶). یکی از اقداماتی که باید برای فائق آمدن بر این

¹ Sports participation

² involvement

³ Basic participation

⁴ Secondary participation

⁵ Practical

⁶ Canyon

⁷ Posbergh

⁸ Hanlon & Taylor

⁹ Ramos, Latorre, Tomás & Ramos

¹⁰ Professional sports

¹¹ Hyre, Chen & Larson

¹² Byers

آینده پژوهی پیشرانهای اصلی مشارکت زنان در عرصه ورزش

وضعیت انجام شود، برنامه‌ریزی راهبردی است. برنامه‌ریزی راهبردی به عنوان تلاشی منظم و مشارکتی جهت اتخاذ تصمیمات و انجام عملیات اساسی برای شکل دادن و هدایت کردن این موضوع است که یک سازمان چیست؟ چه کاری باید انجام دهد؟ و چرا باید این کار را انجام دهد؟ تعریف شده است (برایسون و همکاران^۱، ۲۰۱۸). گفتنی است که برنامه‌ریزی راهبردی در نظام‌هایی که رفتار پیچیده‌تری دارند، نامربوط جلوه می‌کند. از طرفی، سیاست‌مداران نمی‌توانند مانع از وقوع عدم قطعیت شوند و مدیران باید همگام با تغییرات، به شناسایی محیط آینده و ترسیم آینده‌های محتمل بپردازند. این بررسی باعث می‌شود آن‌ها نسبت به آینده آگاهی بیشتری کسب کنند و براساس آن سیاست‌گذاری کنند. در واقع، سیاست‌گذاران با استفاده از شناسایی محیطی، اقدامات سیاسی را تحت تأثیر قرار می‌دهند و باعث می‌شوند آینده، در دستان آن‌ها قرار گیرد. با توجه به مطالب مطرح شده به نظر می‌رسد درک این مطلب می‌تواند راهی برای ورود سیاست‌گذاری به مطالعات آینده‌پژوهی باشد (راتکلیف و کروسزیک^۲، ۲۰۱۱: ۶۴۴).

آینده‌پژوهی، یکی از بهترین ابزارهایی است که می‌تواند این مهم را تحقق بخشد، چرا که یک حوزه پژوهشی نسبتاً جدید است که قلمرو آن، همه عرصه‌های معرفت‌نظری و تکاپوهای عملی آدمی را در می‌نوردد و نتایج حاصل از آن می‌تواند تأثیرات گسترده‌ای در هر یک از این عرصه‌ها داشته باشد (گوهری‌فر، آذر و مشبکی، ۱۳۹۴: ۳۷). اهمیت آینده‌پژوهی به‌حدی است که آینده‌پژوهانی چون جیمز دی‌تور^۳ و فرد پلاک^۴ مدعی هستند تصویر آینده سنگ بنای آینده‌پژوهی بوده و در صورتی که سازمان، ملت و تمدنی تصویری از آینده نداشته باشند، محکوم به شکست هستند (رضایی قادی و رفیع، ۱۴۰۰: ۸۶). البته آینده‌نگری این امکان را برای تصمیم‌گیرندگان فراهم می‌کند تا با ارائه چارچوب‌های ساختاریافته تحلیل‌های دقیق‌تری انجام دهند و به موازات آن اقدامات جایگزین را در نظر بگیرند (ساویر و کارمل^۵، ۲۰۲۲). به همین دلیل امروزه بسیاری از سازمان‌ها و کسب و کارها جهت همگام‌شدن با تغییرات روزافزون دنیا از آینده‌نگری استفاده می‌کنند، چرا که آن‌ها برای دستیابی به رشد و توسعه نیازمند این به‌روز بودن هستند (اسدنیا، چشمه سهرایی، شعبانی، عاصمی و ظاهری دمنه، ۲۰۲۲: ۵). در نتیجه مشاهده می‌شود طی سال‌های اخیر به‌صورت هدفمند جهت پاسخگویی به شرایط عدم قطعیت^۶، پیچیدگی، درهم‌تنیدگی ابعاد مختلف و ترسیم دورنمای آینده موضوعات مختلف استفاده از آن افزایش پیدا کرده است (ایزدی، احمدی و چاره‌جو، ۱۴۰۰: ۲۶۲).

¹ Bryson et al.

² Ratcliffe & Krawczyk

³ James Dator

⁴ Fraed Plack

⁵ Sawyer & Carmel

⁶ Uncertainty

مطالعه سائتوا و دی مائور^۱ (۲۰۲۱) نشان می‌دهد که ساختار و شیوه‌های برابری جنسیتی به طور مؤثر در سازمان‌ها نهادینه نشده است. در مقابل، ویژگی‌های فردی مدیران زن از جمله عزم، اعتماد به نفس و توانایی مقابله با همکاران مرد عواملی هستند که بر مشارکت زنان در تصمیم‌گیری نقش اساسی دارند. ایونز و مایلی^۲ (۲۰۲۱) نشان دادند علیرغم قانون برابری جنسیتی در محل کار، سوگیری ناخودآگاه مانع رسیدن زنان به پست‌های مدیریتی سطح بالاست. جعفری و همکاران (۱۳۹۸) گزارش کردند چارچوب کلی آینده‌پژوهی مدیریت زنان در ورزش شامل چهار لایه فرصت‌یابی آینده، تحلیل گلوگاه‌ها، راه‌یابی آینده‌نگر و اجرا و بازنگری است که هر لایه، خروجی جدایی‌به‌ترتیب موضوع‌ها، عوامل کلیدی، نقشه راه و عملکرد دارد. منظرهای آینده‌پژوهی مدیریت زنان در ورزش کشور در سه منظر زمانی گذشته، حال و آینده و دو بخش نظری و اجرایی قابل بررسی است. همچنین الگوی آینده‌نگری مبتنی بر اقدام‌ها و ملاحظات لازم برای بهبود جایگاه زنان در مدیریت ورزش کشور در پنج سطح چالش، قابلیت، راهبرد، عملکرد و پیامد قابل ترسیم است. همچنین آینده نقش‌آفرینی زنان در مدیریت ورزش کشور هم‌زمان متأثر از عوامل و جریان‌های درون و برون‌سیستمی ورزش می‌باشد. درویشی سه‌تلائی و همتی (۱۳۹۷) در مطالعه خود نشان دادند آینده‌فعالیت زنان ایرانی در چهار سناریو قابل بحث است: سناریوی اول این است که زنان تا سال ۱۴۰۶ در سیاست حضور کم‌رنگ و کم اثری دارند؛ سناریوی دوم نمایانگر تحول نهادی و شکل‌گیری الگوی سکولار مشارکت در ایران؛ سناریوی سوم، پیشتازی زنان با ایجاد فرصت‌های برابر سیاسی، اقتصادی و رفع نارسایی‌های فرهنگی-اجتماعی و سناریوی چهارم، ارتقای وضع فعلی مشارکت زنان را نشان می‌دهد. این مطالعه همچنین نشان داد که نمی‌توان روند ده سال آینده فعالیت زنان در عرصه سیاست را حضوری صرفاً کم‌رنگ و کم اثر دانست، بلکه رشد تدریجی مشارکت آنان محتمل و مطابق با واقع خواهد بود. در مطالعه‌ای دیگر، رضایی، پورکیانی، نقشبندی و باقریان فرخ‌آبادی (۱۴۰۰) نشان دادند ۴۰ متغیر اثرگذار بر توسعه ورزش حرفه‌ای زنان در ایران وجود دارند که از بین آنها ۱۲ متغیر شامل کفایت سرمایه، مشارکت بخش خصوصی، درآمدزایی و تجاری‌سازی ورزش بانوان، سرمایه‌گذاری دولت، جذب سرمایه مالی، افزایش سطح درآمد، افزایش قدرت و حضور بانوان در فضای ورزش، افزایش تعداد باشگاه‌های ورزشی در حوزه ورزش بانوان، حمایت جامعه از توسعه ورزش زنان، افزایش زنان تحت پوشش ورزش قهرمانی، حمایت رسانه‌ها و کسب سهمیه در رقابت‌های المپیک نقش کلیدی در آینده ورزش حرفه‌ای زنان دارند. همچنین پیش‌روی ورزش زنان در افق ۱۴۱۰، ۳ سناریو با امتیاز بالا و احتمال وقوع بیشتر به چشم می‌خورد که از میان آن‌ها ۲ سناریو شرایط امیدوارکننده و مطلوب و یک سناریو شرایط نسبتاً مطلوب را نشان می‌دهد.

¹ Saitova & Di Mauro

² Evan & Maley

آینده پژوهی پیش‌رانه‌های اصلی مشارکت زنان در عرصه ورزش

نتایج تحقیقات انجام شده نشان می‌دهد آینده ورزش زنان، برآیند متغیرهای مختلفی است؛ متغیرهایی که هر کدام به نوعی بر مشارکت زنان در عرصه ورزش تأثیر می‌گذارند. فارغ از ماهیت تغییرات و نقشی که این متغیرها بر مشارکت زنان در ورزش دارند، از منظر مدیریت راهبردی برنامه‌ریزی کلان و بلندمدت در چنین فضایی کاملاً مشکل است، چرا که عدم قطعیت‌ها در آن به شدت بالاست. از طرفی ابزارهای کلاسیک تحلیل راهبردی مانند تحلیل سوات، نقشه‌های راهبردی و غیره که در دهه ۱۹۶۰ طراحی گردیدند و تا ۱۹۹۰ توسعه یافتند و پس از آن افول پیدا کردند، دیگر نمی‌توانند در چنین فضایی به‌خوبی تغییرات سطح بالا را پیش‌بینی کنند و یک برنامه راهبردی کم‌نقص را ارائه نمایند- به این دلیل که هیچ چیز ثابت و برجای نیست و همه چیز در حال تغییر است. نخستین گام برای دستیابی به یک برنامه‌ریزی بلندمدت کارآمد، داشتن نگاهی با زاویه دید و دامنه وسیع نسبت به آینده است. از این رو، مطالعه حاضر درصدد است با استفاده از روش آینده‌نگری تحولات پیش‌روی مشارکت زنان در عرصه ورزش را که پیش‌تر مطالعات گذشته، به آن اشاره نکرده‌اند، بررسی کند. گفتنی است که در حال حاضر مشارکت زنان در عرصه ورزش تحت تأثیر هژمونی مردانه قرار دارد و انتظار می‌رود با تغییرات فرهنگی و اجتماعی که به وقوع پیوسته است، روند مشارکت زنان در عرصه ورزش نیز دستخوش تغییر شود. بنابراین لازم است مشخص گردد پیش‌رانه‌های اثرگذار بر آینده مشارکت زنان در عرصه ورزش کدام‌اند و چگونه این پیش‌رانه‌ها در ساخت واقعیت‌های پیش‌رو نقش دارند؟ با اهتمام به نتایج این پژوهش می‌توان انتظار داشت برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران ورزش زنان درک بهتری از آینده مشارکت زنان در عرصه ورزش پیدا کنند، تحولات آن را بهتر بشناسند و با کاهش عدم قطعیت‌ها درصد موفقیت برنامه‌های خود را افزایش دهند.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش به لحاظ روش‌شناسی، از نوع آمیخته (کیفی و کمی) و طرح آن از نوع متوالی بود؛ به این معنی که نتایج مطالعه کیفی و کمی همزمان مورد استفاده قرار گرفت. راهبرد پژوهش در بخش کیفی، پویا محیطی و در بخش کمی آینده‌پژوهی روش تحلیل آثار متقابل بود. جامعه آماری این پژوهش شامل خبرگان و مرور منابع بود که نمونه‌ها به صورت هدفمند انتخاب شدند و به ترتیب بر مبنای اشباع نظری و منابع ثانویه (کتاب‌ها، مقاله‌ها یا آمار و ارقام پیشین) با ۱۴ نفر از خبرگان حوزه ورزش زنان شامل مدیران، مسئولان و کارشناسان ورزش زنان مصاحبه شد. مبنای انتخاب صاحب‌نظران این بود که سابقه کاری بیش از ۱۰ سال داشته باشند، تحصیلات کارشناسی و بالاتر داشته باشند، برای حداقل یک دوره مدیریت در ورزش زنان را عهده‌دار بوده باشند و همچنین اینکه در دسترس باشند. ابزار گردآوری اطلاعات در بخش کیفی، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و چک لیست و در بخش کمی پرسش‌نامه بود که روایی صوری آن توسط ۸ نفر از اساتید مدیریت ورزشی تأیید و براساس آلفای کرونباخ، پایایی آن برابر با ۰/۸۷۳ به دست آمد.

اطلاعات پرسش‌نامه براساس یافته‌های مطالعه کیفی تنظیم شد و تعداد سؤالات آن برابر با ۲۲ سؤال و نحوه نمره‌دهی به آن هم براساس طیف ۴ ارزشی (۰= بدون تأثیر، ۱= تأثیر کم، ۲= اثرگذاری متوسط، ۳= اثرگذاری شدید) بود. پس از جمع‌بندی، اعتبارسنجی و نهایی‌سازی یافته‌ها، ابتدا با نظرخواهی از صاحب‌نظران و مرور منابع در مرحله پویس محیطی، ۲۱۵ عامل مؤثر بر آینده مشارکت زنان در عرصه ورزش شناسایی شد که پس از تجمع عامل‌های مشترک به ۴۳ عامل کاهش پیدا کرد. پس از غربال‌گری این عوامل، در ادامه با روش دلفی فازی در نهایت مشخص گردید ۲۲ عامل در تبیین آینده مشارکت زنان در عرصه ورزش اهمیت و عدم قطعیت لازم را دارند. پرسش‌نامه مذکور در اختیار صاحب‌نظران (۱۴ نفری که از ابتدا انتخاب شده بودند) قرار داده شد تا مقایسه زوجی میان عوامل در ماتریس ذی‌ربط را تکمیل و عودت دهند. سرانجام جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش تحلیل مصاحبه از روش کدگذاری و در بخش آینده‌پژوهی از روش تحلیل ساختاری یا تحلیل آثار متقابل با کمک نرم‌افزار میک‌مک^۱ استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

جدول ۱، ترکیب مشارکت‌کنندگان در تحقیق را از حیث سابقه کاری، تحصیلات و زمینه فعالیت

نشان می‌دهد:

جدول ۱: ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان در تحقیق

ردیف	سابقه کاری	تحصیلات	رشته تحصیلی	زمینه فعالیت
۱	۱۸ سال	دکتری	جامعه‌شناسی ورزشی	نایب رئیس فدراسیون هاکی
۲	۱۲ سال	دانشجوی دکتری	مدیریت ورزشی	مسئول کمیته آموزش فدراسیون
۳	۲۲ سال	کارشناسی ارشد	فلسفه و حکمت اسلامی	معاون توسعه ورزش قهرمانی و حرفه‌ای وزارت ورزش و جوانان
۴	۱۱ سال	دانشجوی دکتری	مدیریت ورزشی	نایب رئیس فدراسیون والیبال
۵	۱۰ سال	کارشناسی ارشد	حقوق ورزشی	کارمند فدراسیون
۶	۲۵ سال	کارشناسی ارشد	مدیریت راهبردی	کارشناس کمیته ملی المپیک
۷	۱۴ سال	کارشناسی ارشد	مدیریت ورزشی	سرپرست معاونت ورزشی بانوان وزارت ورزش و جوانان
۸	۲۴ سال	کارشناسی	تربیت بدنی و علوم ورزشی	کارشناس بانوان وزارت ورزش
۹	۲۶ سال	کارشناسی ارشد	مدیریت ورزشی	مسئول بسیج ورزش بانوان

¹ MICMAC

آینده پژوهی پیشرانهای اصلی مشارکت زنان در عرصه ورزش

مدیر کل دفتر سیاست‌گذاری و توسعه ورزش بانوان	مدیریت ورزشی	دکتری	۲۸ سال	۱۰
نایب رئیس فدراسیون بسکتبال	تربیت بدنی و علوم ورزشی	دکتری	۱۲ سال	۱۱
مدیر کل ورزش بانوان وزارت ورزش	تربیت بدنی و علوم ورزشی	کارشناسی	۳۰ سال	۱۲
مدیر کل امور مشترک فدراسیون‌ها وزارت ورزش و جوانان	تربیت بدنی و علوم ورزشی	کارشناسی ارشد	۲۱ سال	۱۳
عضو کمیته حقوقی فدراسیون ورزشی	حقوق ورزشی	کارشناسی ارشد	۱۵ سال	۱۴

جدول ۲، عوامل مؤثر بر آینده مشارکت زنان در عرصه ورزش را نشان می‌دهد که حاصل فرایند

پویش محیطی است:

جدول ۲: عوامل (مؤلفه‌های) کلیدی مؤثر بر آینده مشارکت زنان در عرصه ورزش

عامل	نماد	ردیف
حمایت و امنیت شغلی	Var01	۱
کاهش جامعه‌پذیری جنسیتی	Var02	۲
سبک زندگی سالم	Var03	۳
تحول نقش زنان در فعالیت‌های ورزشی	Var04	۴
تصدی پست‌های مدیریتی	Var05	۵
نقش و کارکرد رسانه‌ها	Var06	۶
مطالبه‌گری زنان	Var07	۷
سرخوردگی اجتماعی	Var08	۸
تورم حاکم بر اقتصاد خانواده‌ها	Var09	۹
رشد جمعیت زنان	Var10	۱۰
عدالت جنسیتی	Var11	۱۱
مسئولیت‌های خانوادگی	Var12	۱۲
زیرساخت‌ها و امکانات ورزشی	Var13	۱۳
باورهای دینی و ارزشی	Var14	۱۴
افزایش گرایش زنان به تحصیلات عالی	Var15	۱۵
سرمایه‌گذاری در ورزش بانوان	Var16	۱۶
استفاده از فن‌آوری اطلاعات	Var17	۱۷

نهادینه شدن شایسته سالاری	Var18	۱۸
محدودیت در فرصت‌های اجتماعی	Var19	۱۹
افزایش امنیت اجتماعی	Var20	۲۰
جهانی شدن ورزش	Var21	۲۱
ارتقای توانمندی زنان	Var22	۲۲

در ادامه، شاخص‌های استخراج‌شده با بهره‌گیری از روش تحلیل تأثیرات متقابل در محیط میک‌مک بررسی و تحلیل شدند. برای این منظور از ماتریسی به ابعاد ۲۲*۲۲ شامل ۲۲ شاخص-که جمع‌بندی مؤلفه‌های کلیدی در موضوع پژوهش بودند- استفاده شد تا وضعیت هر یک از آن‌ها (از حیث تأثیرگذاری، تأثیرپذیری و روابط متقابل) در سیستم مشخص گردد.

نتایج محاسبه دو دور چرخش داده‌ها در ماتریس ۲۲*۲۲ نشان داد از مجموع ۳۳۵ رابطه تأثیرگذار و تأثیرپذیر ارزیابی‌شده در جدول ۳، ۱۴۹ رابطه دارای ارزش صفر (بدون تأثیر)، ۱۴۸ رابطه دارای ارزش ۱ (تأثیر کم)، ۱۳۴ رابطه دارای ارزش ۲ (اثرگذاری متوسط) و ۵۳ رابطه دارای ارزش ۳ (اثرگذاری شدید) می‌باشند. همچنین ضریب پرشدگی ماتریس برابر ۶۹/۲۱٪ بود که نشان از تأثیر نسبتاً زیاد و پراکنده عوامل است.

جدول ۳: تشریح ویژگی‌های ماتریس تحلیل ساختاری (آثار متقاطع)

مقدار	شاخص	
۲۲	Matrix size	ابعاد ماتریس
۲	Number of iterations	تعداد تکرار
۱۴۹	Number of zeros	تعداد صفر
۱۴۸	Number of ones	تعداد یک
۱۳۴	Number of twos	تعداد دو
۵۳	Number of threes	تعداد سه
۰	Number of P	تعداد P
۳۳۵	Total	جمع
۶۹/۲۱٪	Fill rate	درجه پرشدگی

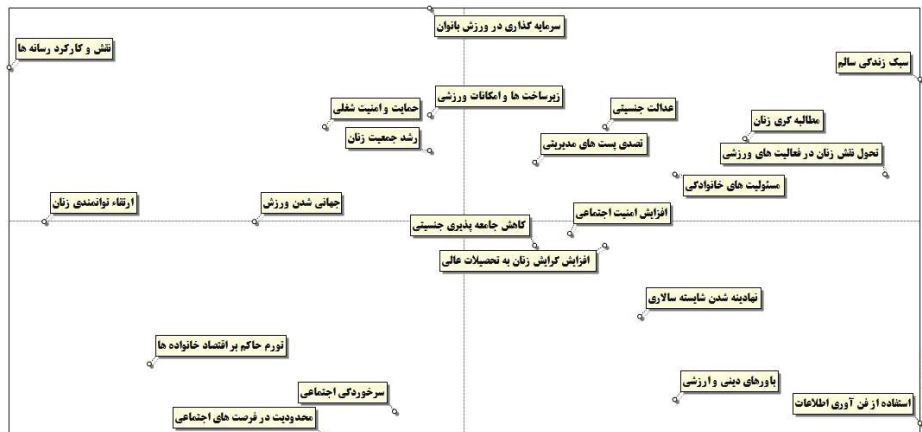
در جدول ۴، مجموع سطرها و ستون‌های ماتریس تحلیل آثار متقاطع ارائه شده است. در ماتریس تحلیل آثار متقاطع مجموع سطرها نشانگر میزان تأثیرگذاری و مجموع ستون‌ها، معرف میزان تأثیرپذیری است.

آینده پژوهی پیشرانهای اصلی مشارکت زنان در عرصه ورزش

جدول ۴: مجموع سطرها و ستونهای ماتریس تحلیل آثار متقاطع

ردیف	متغیر	مجموع اعداد ردیفها	مجموع اعداد ستونها
۱	حمایت و امنیت شغلی	۳۴	۲۱
۲	کاهش جامعه پذیری جنسیتی	۲۴	۲۷
۳	سبک زندگی سالم	۳۸	۳۸
۴	تحول نقش زنان در فعالیتهای ورزشی	۳۰	۳۷
۵	تصدی پستهای مدیریتی	۳۱	۲۷
۶	نقش و کارکرد رسانهها	۳۹	۱۲
۷	مطالبه گری زنان	۳۳	۳۳
۸	سرخوردگی اجتماعی	۱۰	۲۳
۹	تورم حاکم بر اقتصاد خانوادهها	۱۴	۱۶
۱۰	رشد جمعیت زنان	۳۲	۲۴
۱۱	عدالت جنسیتی	۳۴	۲۹
۱۲	مسئولیتهای خانوادگی	۳۰	۳۱
۱۳	زیرساختها و امکانات ورزشی	۳۵	۲۴
۱۴	باورهای دینی و ارزشی	۱۱	۳۱
۱۵	افزایش گرایش زنان به تحصیلات عالی	۲۴	۲۹
۱۶	سرمایه گذاری در ورزش بانوان	۴۴	۲۴
۱۷	استفاده از فن آوری اطلاعات	۹	۳۸
۱۸	نهادینه شدن شایسته سالاری	۱۸	۳۰
۱۹	محدودیت در فرصتهای اجتماعی	۸	۲۱
۲۰	افزایش امنیت اجتماعی	۲۵	۲۸
۲۱	جهانی شدن ورزش	۲۶	۱۹
۲۲	ارتقای توانمندی زنان	۲۶	۱۳
	مجموع	۵۷۵	۵۷۵

در شکل ۱، نوع و وضعیت هر یک از متغیرهای اصلی با توجه به موقعیت آنها در ماتریس تأثیرات مستقیم با عنوان «نقشه تأثیرگذاری/تأثیرپذیری مستقیم» بررسی شد.

شکل ۱: نقشه تأثیرات مستقیم مؤلفه‌های کلیدی

در تحلیل نقشه تأثیرگذاری و تأثیرپذیری مستقیم عوامل بیست و دوگانه مشخص می‌شود که کدام دسته از عوامل دارای تأثیرگذاری زیاد و تأثیرپذیری اندک است: هفت مؤلفه در بخش شمال غربی نقشه تأثیرات با عنوان متغیرهای تأثیرگذار بحرانی (نقش و کارکرد رسانه‌ها، حمایت و امنیت شغلی، سرمایه‌گذاری در ورزش بانوان، زیرساخت‌ها و امکانات ورزشی، رشد جمعیت زنان، جهانی شدن ورزش و ارتقای توانمندی زنان)، کدام یک از عوامل دارای تأثیرپذیری نسبتاً زیاد و تأثیرگذاری کمتر هستند (شش مؤلفه در بخش جنوب شرقی ماتریس تأثیرات با عنوان متغیرهای تأثیرپذیر - استفاده از فناوری اطلاعات، باورهای دینی و ارزشی، نهادهای شایسته‌سالاری، افزایش گرایش زنان به تحصیلات عالی، کاهش جامعه‌پذیری جنسیتی و افزایش امنیت اجتماعی)، کدام عوامل هم دارای تأثیرگذاری زیاد و هم دارای تأثیرپذیری زیاد هستند (شش عامل در بخش شمال شرقی ماتریس تأثیرات با عنوان متغیرهای دوجبه‌ریسک و هدف - سبک زندگی سالم، مطالبه‌گری زنان، تحول نقش زنان در فعالیت‌های ورزشی، مسئولیت‌های خانوادگی، عدالت جنسیتی و تصدی پست‌های مدیریتی) و در نهایت کدام عوامل نسبت به سایر مؤلفه‌های کلیدی شناسایی شده دارای تأثیرگذاری و تأثیرپذیری کمتری هستند (سه عامل در بخش جنوب غربی ماتریس تأثیرات با عنوان متغیرهای مستقل - سرخوردگی اجتماعی، تورم حاکم بر اقتصاد خانواده‌ها و محدودیت در فرصت‌های اجتماعی).

آینده پژوهی پیشرانهای اصلی مشارکت زنان در عرصه ورزش

جدول ۵: اولویت بندی مؤلفه های کلیدی بر حسب اثرگذاری/پذیری مستقیم

رتبه	مؤلفه	امتیاز تأثیرگذاری مستقیم	مؤلفه	امتیاز تأثیرپذیری مستقیم
۱	سرمایه گذاری در ورزش بانوان	۷۶۵	سبک زندگی سالم	۶۶۰
۲	نقش و کارکرد رسانه ها	۶۷۸	استفاده از فن آوری اطلاعات	۶۶۰
۳	سبک زندگی سالم	۶۶۰	تحول نقش زنان در فعالیت های ورزشی	۶۴۳
۴	زیرساخت ها و امکانات ورزشی	۶۰۸	مطالبه گری زنان	۵۷۳
۵	حمایت و امنیت شغلی	۵۹۱	مسئولیت های خانوادگی	۵۳۹
۶	عدالت جنسیتی	۵۹۱	باورهای دینی و ارزشی	۵۳۹
۷	مطالبه گری زنان	۵۷۳	نهادینه شدن شایسته سالاری	۵۲۱
۸	رشد جمعیت زنان	۵۵۶	عدالت جنسیتی	۵۰۴
۹	تصدی پست های مدیریتی	۵۳۹	افزایش گرایش زنان به تحصیلات عالی	۵۰۴
۱۰	تحول نقش زنان در فعالیت های ورزشی	۵۲۱	افزایش امنیت اجتماعی	۴۸۶
۱۱	مسئولیت های خانوادگی	۵۲۱	کاهش جامعه پذیری جنسیتی	۴۶۹
۱۲	جهانی شدن ورزش	۴۵۲	تصدی پست های مدیریتی	۴۶۹
۱۳	ارتقای توانمندی زنان	۴۵۲	رشد جمعیت زنان	۴۱۷
۱۴	افزایش امنیت اجتماعی	۴۳۴	زیرساخت ها و امکانات ورزشی	۴۱۷
۱۵	کاهش جامعه پذیری جنسیتی	۴۱۷	سرمایه گذاری در ورزش بانوان	۴۱۷
۱۶	افزایش گرایش زنان به تحصیلات عالی	۴۱۷	سرخوردگی اجتماعی	۴۰۰

۳۶۵	حمایت و امنیت شغلی	۳۱۳	نهادینه شدن شایسته‌سالاری	۱۷
۳۶۵	محدودیت در فرصت- های اجتماعی	۲۴۳	تورم حاکم بر اقتصاد خانواده‌ها	۱۸
۳۳۰	جهانی‌شدن ورزش	۱۹۱	باورهای دینی و ارزشی	۱۹
۲۷۸	تورم حاکم بر اقتصاد خانواده‌ها	۱۷۳	نهادینه شدن شایسته‌سالاری	۲۰
۲۲۶	ارتقای توانمندی زنان	۱۵۶	استفاده از فن‌آوری اطلاعات	۲۱
۲۰۸	نقش و کارکرد رسانه‌ها	۱۳۹	محدودیت در فرصت- های اجتماعی	۲۲

در ادامه جدول تأثیرات غیرمستقیم اثرگذاری‌ها و اثرپذیری‌ها، به شرح جدول ۶ برای هر یک از مؤلفه‌ها ارائه شد:

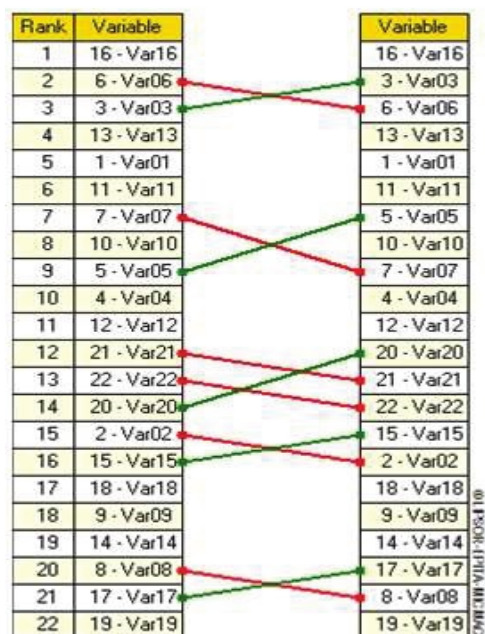
جدول ۶. اولویت‌بندی مؤلفه‌های کلیدی بر حسب اثرگذاری/پذیری غیر مستقیم

رتبه	مؤلفه	امتیاز تأثیرگذاری مستقیم	مؤلفه	امتیاز تأثیرپذیری مستقیم
۱	سرمایه‌گذاری در ورزش بانوان	۷۶۸	سبک زندگی سالم	۶۶۸
۲	سبک زندگی سالم	۶۶۲	استفاده از فن‌آوری اطلاعات	۶۵۶
۳	نقش و کارکرد رسانه‌ها	۶۴۴	تحول نقش زنان در فعالیت‌های ورزشی	۶۴۹
۴	زیرساخت‌ها و امکانات ورزشی	۶۱۴	مطالبه‌گری زنان	۵۶۶
۵	حمایت و امنیت شغلی	۶۰۳	مسئولیت‌های خانوادگی	۵۵۴
۶	عدالت جنسیتی	۵۸۵	باورهای دینی و ارزشی	۵۲۶
۷	تصدی پست‌های مدیریتی	۵۶۴	تصدی پست‌های مدیریتی	۵۱۰
۸	رشد جمعیت زنان	۵۳۵	نهادینه شدن شایسته‌سالاری	۵۰۵

آینده پژوهی پیشرانهای اصلی مشارکت زنان در عرصه ورزش

۵۰۲	افزایش گرایش زنان به تحصیلات عالی	۵۲۸	مطالبه‌گری زنان	۹
۴۹۵	عدالت جنسیتی	۵۱۱	تحول نقش زنان در فعالیت‌های ورزشی	۱۰
۴۷۸	افزایش امنیت اجتماعی	۴۷۱	مسئولیت‌های خانوادگی	۱۱
۴۵۲	کاهش جامعه‌پذیری جنسیتی	۴۵۶	افزایش امنیت اجتماعی	۱۲
۴۴۴	رشد جمعیت زنان	۴۴۹	جهانی‌شدن ورزش	۱۳
۴۲۷	زیرساخت‌ها و امکانات ورزشی	۴۴۱	ارتقای توانمندی زنان	۱۴
۴۱۹	سرخوردگی اجتماعی	۴۳۷	افزایش گرایش زنان به تحصیلات عالی	۱۵
۴۱۵	سرمایه‌گذاری در ورزش بانوان	۴۳۰	کاهش جامعه‌پذیری جنسیتی	۱۶
۳۹۲	محدودیت در فرصت‌های اجتماعی	۳۱۷	نهادینه شدن شایسته‌سالاری	۱۷
۳۸۶	حمایت و امنیت شغلی	۲۳۰	تورم حاکم بر اقتصاد خانواده‌ها	۱۸
۳۳۷	جهانی‌شدن ورزش	۲۰۵	باورهای دینی و ارزشی	۱۹
۲۴۴	تورم حاکم بر اقتصاد خانواده‌ها	۱۸۳	استفاده از فن‌آوری اطلاعات	۲۰
۱۸۳	نقش و کارکرد رسانه‌ها	۱۸۱	نهادینه شدن شایسته‌سالاری	۲۱
۱۸۰	ارتقای توانمندی زنان	۱۷۵	محدودیت در فرصت‌های اجتماعی	۲۲

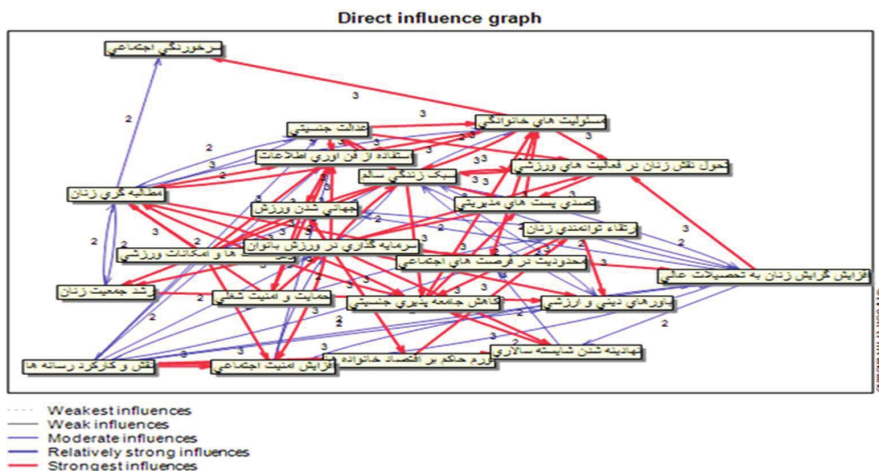
خروجی نرم‌افزار برای اولویت‌بندی عوامل اصلی برحسب درجه تأثیرگذاری مستقیم و غیرمستقیم، به شرح شکل ۲ است. ستون اول تأثیرگذاری مستقیم و ستون دوم تأثیرگذاری غیرمستقیم (حاصل به توان رساندن وزن تأثیرات) است و همانگونه که ملاحظه می‌شود تفاوت چشم‌گیری در تأثیرگذاری مستقیم و غیرمستقیم میان عوامل به چشم نمی‌خورد:

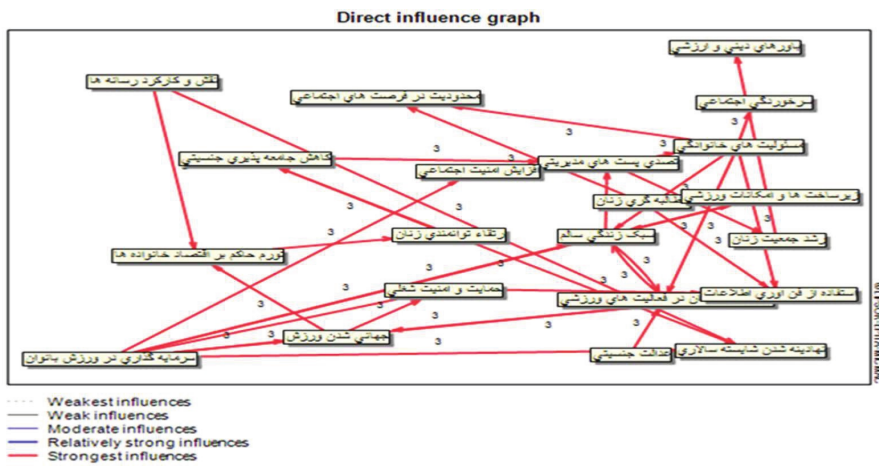
شکل ۲: درجه‌بندی عوامل کلیدی بر حسب تأثیرگذاری مستقیم و غیرمستقیم

در ادامه براساس تحلیل‌های برگرفته از خروجی نرم‌افزار میک‌مک، در شکل‌های ۳ تا ۵، نمایشی گرافیکی از شدت ارتباطات میان عوامل شامل تأثیرگذاری مستقیم و غیرمستقیم و بالقوه میان متغیرها (در سطوح مختلف) ارائه شده است. درک ارتباطات قوی‌تر میان عوامل، راهنمایی سودمند برای فهم مهمترین روابط در شکل‌دهی به آینده مشارکت زنان در عرصه ورزش است و می‌تواند برای تصمیم‌گیران، تصویری فراگیر فراهم آورد. در شکل‌های ۳ و ۴، تأثیرات مستقیم شاخص‌ها بر سایر شاخص‌های سیستم مشخص شده است. یادآور می‌شود در ماتریس تأثیرات غیرمستقیم، هر یک از شاخص‌ها در نرم‌افزار به توان رسانده شده و بر این اساس، تأثیرات غیرمستقیم شاخص‌ها در شکل ۵ سنجیده می‌شود.

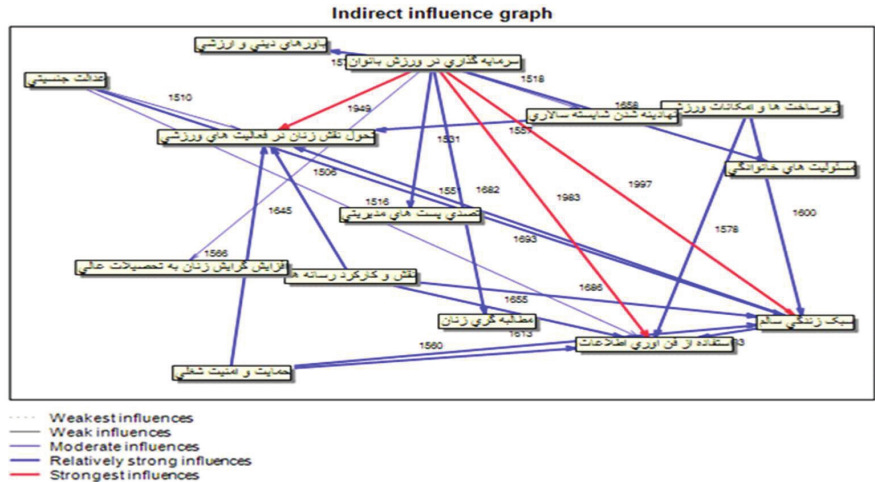
آینده پژوهی پیشرانهای اصلی مشارکت زنان در عرصه ورزش

شکل ۳: نمودار شدت ارتباط در تأثیرگذاری مستقیم متغیرها (در سطح ۰/۲۵)

شکل ۴: نمودار شدت ارتباط در تأثیرگذاری مستقیم متغیرها (در سطح ۰/۱۰)

شکل ۵: نمودار شدت ارتباط در تأثیرگذاری غیرمستقیم متغیرها (در سطح ۵٪)

با اقتباس از نتایج تحلیل میک مک در نهایت مشخص گردید سبک زندگی سالم، تصدی پست‌های مدیریتی، نقش و کارکرد رسانه‌ها، عدالت جنسیتی و سرمایه‌گذاری در ورزش بانوان پنج نیروی پیشران سازنده بدیل‌های احتمالی آینده مشارکت زنان در عرصه ورزش هستند. بر این اساس، تحقق هر کدام از سناریوهای اصلی، در گرو روی دادن تغییراتی در این متغیرهاست. بنابراین پنج مولفه یادشده در این پژوهش به عنوان نیروهای پیشران شناسایی می‌شوند. این نیروهای پیشران، به تأیید خبرگان پژوهش به‌واسطه قدرت تأثیرگذاری و تأثیرپذیری بالا، از اهمیت و عدم قطعیت نسبتاً زیادی در موضوع پژوهش برخوردارند و می‌توانند به عنوان عدم قطعیت‌های اصلی پژوهش برای مراحل بعدی شناخته شوند.

بحث و نتیجه‌گیری

آهنگ تغییرات مشارکت در ورزش زنان به قدری سریع است که تعادل برقرار کردن میان چالش‌های عملیاتی امروزی و برنامه‌ریزی برای مواجهه با اتفاق بزرگ بعدی، خود یک چالش جدی است. بسیاری از مدیران ورزشی بیشتر بر مسائل و دغدغه‌های جاری ورزش زنان متمرکزند و چشم‌داشتن به افق‌های پیش‌رو، تقریباً برایشان غیرممکن شده است. این در حالی است که هرگونه فرصتی برای پیشرفت و ایجاد چشم‌انداز در این عرصه، در گرو داشتن نگاه بلندمدت و آینده‌نگرانه و شناخت متغیرها و پیشران‌های سازنده آینده است. از این‌رو، در مطالعه حاضر به آینده‌پژوهی پیشران‌های کلیدی مشارکت زنان در عرصه ورزش پرداخته شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد پنج نیروی سبک زندگی سالم، تصدی پست‌های مدیریتی، نقش و کارکرد رسانه‌ها، عدالت جنسیتی و سرمایه‌گذاری در ورزش بانوان، پیشران‌های راهبردی و کلیدی آینده مشارکت زنان در عرصه ورزش می‌باشند. این یافته‌ها تا حدودی با نتایج مطالعات سایتوا و دی‌ماتور

آینده پژوهی پیشرانهای اصلی مشارکت زنان در عرصه ورزش

(۲۰۲۱) مبنی بر اینکه به موضوع عدالت جنسیتی اشاره کرده بودند، ایونز و مایلی (۲۰۲۱) که مقوله تصدی پست‌های مدیریتی را مطرح کرده بودند، جعفری و همکاران (۱۳۹۸) به دلیل اینکه نشان دادند آینده نقش آفرینی زنان در مدیریت ورزش کشور هم‌زمان متأثر از عوامل و جریان‌های درون و برون‌سیستمی ورزش است و رضایی و همکاران (۱۴۰۰) به جهت اینکه سرمایه‌گذاری و حمایت رسانه‌ها را مطرح کرده بودند، همخوان است. گفتنی است که هیچ تحقیق ناهمخوانی در این راستا یافت نگردید. این پیشران‌ها به‌طور دقیق جزو متغیرهای دوجبهی ریسک و متغیرهای تأثیرگذار بحرانی تعیین شده در نقشه تأثیرگذاری/ تأثیرپذیری عوامل حاصل از نرم‌افزار میک‌مک هستند که از دیدگاه خبرگان نیز از پتانسیل بالاتری برای اثرگذاری بر مسیر تحولات آینده در موضوع پژوهش بهره‌مند هستند. در تبیین این نتیجه می‌توان گفت که در حوزه مشارکت زنان در عرصه ورزش تغییر بنیادین در حال وقوع است و تمرکز بر عدالت جنسیتی و سرمایه‌گذاری در ورزش بانوان، اهمیتی بنیادین در عرصه مشارکت پیدا خواهد کرد. سبک زندگی سالم به‌شدت با آینده مشارکت زنان در عرصه‌های ورزشی در هم تنیده شده‌اند و همزمان با آن تصدی پست‌های مدیریتی و کارکرد رسانه‌ها را به فرصتی بسیار رقابتی تبدیل کرده است. البته تحقق هر کدام از سناریوهای اصلی در حوزه مشارکت زنان در عرصه ورزش، در گرو روی دادن تغییراتی در این پیشران‌هاست.

همچنین مشخص گردید متغیرهای حمایت و امنیت شغلی، زیرساخت‌ها و امکانات ورزشی، رشد جمعیت زنان، جهانی‌شدن ورزش و ارتقای توانمندی زنان با قرار گرفتن در ربع بالا و سمت چپ نقشه اثرگذاری-اثرپذیری مستقیم متغیرها به طور مشخص متغیر اثرگذار این پژوهش (دارای اثرگذاری زیاد و اثرپذیری کم) هستند. ویژگی بارز شاخص‌های تأثیرگذار این است که بیشترین تأثیرگذاری را در سیستم دارند و به مثابه «بحرانی‌ترین» شاخص‌ها، وضعیت سیستم و تغییرات آن وابسته به آن‌هاست و توسط سیستم، چندان قابل کنترل نیستند، چرا که تأثیرپذیری آن‌ها در موضوع پژوهش (آینده مشارکت زنان در عرصه ورزش) نسبتاً کم است و تغییر آن‌ها وابسته به تغییر در عوامل بسیار دیگر است. در مجموع این نیروها، باید به عنوان نیروهای کلیدی محیطی مؤثر بر فعالیت‌ها و تعاملات آینده مشارکت زنان در عرصه ورزش شناخته شوند و همواره شرایط آنها را برای تنظیم سیاست‌ها و برنامه‌ها رصد گردد، چون تغییر در این متغیرها می‌تواند منجر به تغییرات در سایر متغیرهای موضوع پژوهش شود.

افزون بر این مشخص گردید مطالبه‌گری زنان، تحول نقش زنان در فعالیت‌های ورزشی و مسئولیت‌های خانوادگی متغیرهای دوجبهی در موضوع پژوهش (آینده مشارکت زنان در عرصه ورزش) هستند؛ بدین معنی که هم دارای تأثیرگذاری زیاد و هم دارای تأثیرپذیری زیاد هستند. این متغیرها حوالی خط قطری ماتریس در ناحیه بالا و سمت راست ماتریس تاثیرات قرار می‌گیرند. طبیعت این متغیرها با ناپایداری آمیخته است، زیرا هر عمل و تغییری بر روی آن‌ها، واکنش و تغییر بر دیگر شاخص‌ها را به دنبال

خواهد داشت و می‌تواند موضوع کنش و واکنش سیاست‌گذاران باشند و وضعیت آن‌ها در طراحی برنامه‌ها و اقدام‌ها به‌طور ویژه لحاظ گردد. بنابراین از این متغیرها گاهی به عنوان متغیرهای هدف و یا "متغیرهای ریسک" یاد می‌شود چراکه آنها به خاطر تأثیرپذیری و عدم قطعیت بالاتر (در مقایسه با متغیرهای تأثیرگذار و تأثیرپذیر)، هدف مناسب‌تری برای تمرکز اقدامات و برنامه‌ها به شمار می‌روند.

در ادامه مشخص گردید استفاده از فناوری اطلاعات، باورهای دینی و ارزشی، نهادینه‌شدن شایسته-سالاری، افزایش گرایش زنان به تحصیلات عالی، کاهش جامعه‌پذیری جنسیتی و افزایش امنیت اجتماعی با قرار گرفتن در قسمت پایین و سمت راست ماتریس، به‌طور مشخص با عنوان شاخص‌های تأثیرپذیر سیستم در آینده هستند. ویژگی بارز متغیرهای تأثیرپذیر این است که نسبت به تکامل سایر متغیرهای تأثیرگذار و دوجهی بسیار حساس هستند و قابلیت تأثیرپذیری بالاتری دارند و از طریق هماهنگی و اثرگذاری بر آنها می‌توان برای تحقق آینده مطلوب، تلاش و برنامه‌ریزی کرد یا از اثرات منفی آن‌ها کاست. از این جهت، این متغیرها، در اصطلاح یک شاخص خروجی برای سیستم به‌شمار می‌روند.

سرانجام مشخص گردید که سرخوردگی اجتماعی، تورم حاکم بر اقتصاد خانواده‌ها و محدودیت در فرصت‌های اجتماعی در این پژوهش نسبت به متغیرهای دیگر دارای تأثیرگذاری و تأثیرپذیری کمتری هستند و به عنوان متغیرهای مستقل در سیستم شناخته می‌شوند. این بدان معناست که این شاخص براساس داده‌های واردشده (مبتنی بر دیدگاه خبرگان)، نسبت به شاخص‌های دیگر سیستم، اثرگذاری/پذیری کمتری دارند. لازم به تصریح است که همه ۲۲ عامل شناسایی‌شده به‌عنوان مهمترین و موثرترین متغیرها شناسایی هستند و همه آنها با درجات اهمیت مختلف باید در تدوین سناریوهای آینده لحاظ گردند، اما متغیرهای مستقل شناسایی‌شده در نقشه تأثیرگذاری/تأثیرپذیری (حاصل از نرم‌افزار میک‌مک) به نسبت سایر عوامل از وزن کمتری برخوردار بودند.

با اقتباس از نتایج تحقیق انتخاب این تعداد نیروی پیشران، باعث به‌وجود آمدن فضاهای سناریویی زیادی خواهد شد. در عین حال تمام ۴۳ متغیر مؤثر و ۲۲ عامل کلیدی شناسایی‌شده در این پژوهش نقش مهمی را در شکل‌دهی به چند و چون تحولات، رویدادها و تصویرهای آینده مشارکت زنان در عرصه ورزش خواهند داشت. با توجه به متغیرهای گوناگون شناسایی‌شده، مسیر آینده مشارکت زنان در عرصه ورزش مسیری پیچیده است. تنها واقعیت ساده در این مسیر آن است که مشارکت زنان در عرصه ورزش در حال تغییر است و متغیرهای سبک زندگی سالم، تصدی پست‌های مدیریتی، نقش و کارکرد رسانه‌ها، عدالت جنسیتی و سرمایه‌گذاری در ورزش بانوان نقش مهمی در این تغییر دارند.

افزون بر آن به‌عنوان یک نتیجه‌گیری راهبردی باید در نظر داشت که تحقق سناریوی مطلوب برای آینده مشارکت زنان در عرصه ورزش نیازمند توجه و تمرکز سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان به متغیرهای

آینده پژوهی پیشرانهای اصلی مشارکت زنان در عرصه ورزش

اثرپذیری است که تغییر آنها می‌تواند به تغییر و ارتقای هدفمند سیستم، یاری رساند. از این منظر حمایت و امنیت شغلی، زیرساخت‌ها و امکانات ورزشی، رشد جمعیت زنان، جهانی‌شدن ورزش و ارتقای توانمندی زنان متغیرهای هستند که می‌توان از طریق اثرگذاری یا سازگاری با آنها، نقش فعال‌تری در هدایت‌گری و در عین حال کسب آمادگی و انطباق‌پذیری با تحولات آینده پیدا کرد. با شناخت پیشران‌های کلیدی این فرصت برای سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان فراهم شده است تا با داشتن طرح و برنامه از قبل تعیین‌شده، قدرت کنشگری در مواجهه با تحولات آینده مشارکت زنان در عرصه ورزش را افزایش دهند و در عین حال از آن‌ها برای ساخت آینده‌ای مطلوب استفاده نمایند.

در مسیر انجام این تحقیق محدودیت‌هایی وجود داشت که در تعمیم‌دهی نتایج لازم است مورد توجه قرار گیرد. محدودیت اول اینکه در انجام آینده‌پژوهی از مدل‌های STEEP و DEGEST.PEST برای شناخت عوامل کلیدی استفاده می‌شود که به دلیل اینکه مدل‌های مذکور نمی‌توانست موضوعات ورزشی و فنی خاص مشارکت ورزشی را پوشش دهد، از این مدل‌ها استفاده نشد و موضوعات مؤثر بدون دسته‌بندی و خوشه‌بندی ارائه گردید. محدودیت دیگر اینکه این پژوهش فقط دیدگاه صاحب‌نظران حوزه ورزش زنان را منعکس کرده است. لذا نمی‌توان نظر آن‌ها را به تمامی ذینفعان ورزش زنان تعمیم داد. بر این مبنای محققان آتی پیشنهاد می‌گردد که در تحقیقات‌شان مدل‌های مختص به حوزه آینده‌پژوهی در حوزه مشارکت ورزشی را طراحی و اعتباریابی نمایند و با استفاده از یک مطالعه تطبیقی، تفاوت‌ها و شباهت‌های دیدگاه تمامی ذینفعان ورزش زنان را شناسایی کنند.

منابع

- ایزدی، فرناز؛ احمدی، عاطفه و چاره‌جو، فرزین. (۱۴۰۰). «آینده‌پژوهی توسعه استان کردستان، مسائل و چالش‌های پیش‌روی آن». نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی. دوره ۲۱، شماره ۶۲، صص ۲۶۱-۲۷۹.
- بیرجندی، فاطمه. (۱۳۹۶). «نقش عوامل سازمانی و فردی بر مشارکت ورزشی بانوان خراسان جنوبی». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، مدیریت ورزشی، دانشگاه بیرجند.
- جعفری، الهام؛ شریفی‌فر، فریده و علم، شهرام. (۱۳۹۸). «نقش آفرینی زنان در مدیریت ورزش کشور با رویکرد آینده‌پژوهی». مطالعات مدیریت ورزشی. دوره ۱۱، شماره ۵۸، صص ۱۷-۳۸.
- درویشی سه‌تلائی، فرهاد و همتی، زهره. (۱۳۹۷). «سناریوهای پیش‌روی حضور زنان ایرانی در عرصه سیاست ۱۳۹۶-۱۴۰۶: یک بررسی آینده‌پژوهانه». زن در توسعه و سیاست. دوره ۱۶، شماره ۳، صص ۳۷۹-۳۹۶.
- رضایی قادی، مهدی و رفیع، حسین. (۱۴۰۰). «بررسی کاربردهای آینده‌پژوهی در سیاست‌گذاری عمومی». سپهر سیاست. دوره ۸، شماره ۲۷، صص ۸۵-۱۰۲.
- رضایی، پرستو؛ پورکیانی، محمد؛ نقشبندی، سید صلاح‌الدین و باقریان فرح‌آبادی، محسن. (۱۴۰۰). «آینده‌پژوهی توسعه ورزش حرفه‌ای زنان ایران بر پایه سناریونویسی». پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی. پذیرفته شده انتشار آنلاین.
- عیدی، حسین؛ بخشی چناری، امین رضا و فدایی ده‌چشمه، معصومه. (۱۳۹۸). «بررسی نقش رسانه بر نگرش زنان ایرانی نسبت به شرکت زنان مسلمان در مسابقات المپیک و جهانی». مدیریت ارتباطات در سانه‌های ورزشی. سال ۷، شماره ۲۵، صص ۴۳-۵۰.

- گوهری فر، مصطفی؛ آذر، عادل و مشبکی، اصغر. (۱۳۹۴). «آینده پژوهی: ارائه تصویر آینده سازمان با استفاده از رویکرد برنامه‌ریزی سناریو (مورد مطالعه: مرکز آمار ایران)». علوم مدیریت ایران، دوره ۱۰، شماره ۳۸، صص ۳۶-۶۵.
- الماسی، لیلا؛ لبادی، زهرا و علی‌پور، وحیده. (۱۳۹۴). «سقف شیشه‌ای در جانشین‌پروری زنان در مناصب مدیریتی». پژوهش‌های رهبری و مدیریت آموزشی، سال ۱، شماره ۳، صص ۹۰-۱۱۵.
- Asadnia, A., CheshmehSohrabi, M., Shabani, A., Asemi, A., & Demneh, M. T. (2022). **“Future of information retrieval systems and the role of library and information science experts in their development”**. Journal of Librarianship and Information Science, 1-14.
- Bryson, J. M., Edwards, L. H., & Van Slyke, D. M. (2018). **Getting strategic about strategic planning research**.
- Byers, T. (2018). **“Trends in Professional Sport Organizations and Sport Management and Their Market Impact”**. In *The Palgrave Handbook on the Economics of Manipulation in Sport* (pp. 55-70). Palgrave Macmillan, Cham.
- Evans, K. J., & Maley, J. F. (2021). **“Barriers to women in senior leadership: how unconscious bias is holding back Australia’s economy”**. Asia Pacific Journal of Human Resources, 59(2), 204-226.
- Hanlon, C., & Taylor, T. (2022). **“Workplace Experiences of Women with Disability in Sport Organizations”**. Frontiers in Sports and Active Living, 4, 1-13.
- Hyre, T., Chen, S., & Larson, M. (2017). **“Perceptions concerning obstacles, stereotypes and discrimination faced by female sports reporters and other female sports professionals”**. Athens Journal of Sports, 4(3), 213-230.
- Posbergh, A. (2022). **“Defining ‘woman’: A governmentality analysis of how protective policies are created in elite women's sport”**. International Review for the Sociology of Sport, 1-21.
- Ramos, A., Latorre, F., Tomás, I., & Ramos, J. (2022). **“Women’s Promotion to Management and Unfairness Perceptions—A Challenge to the Social Sustainability of the Organizations and Beyond”**. Sustainability, 14(2), 1-19.
- Ratcliffe, J., & Krawczyk, E. (2011). **“Imagineering city futures: The use of prospective through scenarios in urban planning”**. Futures, 43(7), 642-653.
- Saitova, E., & Di Mauro, C. (2021). **“The role of organizational and individual-level factors for the inclusion of women managers in Japan”**. International Journal of Organizational Analysis, 1-17.
- Sawyer, S., & Carmel, E. (2022). **“The multi-dimensional space of the futures of work”**. Information Technology & People, 1-20.